รายงานผลงานเรื่องเต็มการทดลองสิ้นสุด

1. ชุดโครงการวิจัย วิจัยและพัฒนาระบบการปลูกพืชอย่างยั่งยืน

2. โครงการวิจัย วิจัยและพัฒนาระบบการปลูกพืชอย่างยั่งยืนในพื้นที่เสี่ยงภัย

กิจกรรม วิจัยและพัฒนาระบบการปลูกพืชอย่างยั่งยืนในพื้นที่ชุ่มน้ำภาคใต้ตอนล่าง

3. ชื่อการทดลอง (ภาษาไทย) การศึกษาระบบการผลิตพืชชุ่มน้ำในพื้นที่จังหวัดสงขลา

ชื่อการทดลอง (ภาษาอังกฤษ) Study system producing plants of wetlands in Songkhla Province

4. คณะผู้ดำเนินงาน

หัวหน้าการทดลอง	นางสาวบุญณิศา ฆังคมณี	สังกัด สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 8
ผู้ร่วมงาน	นางสาวลักษมี สุภัทรา	สังกัด สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 8
	นางศรินณา ชูธรรมธัช	สังกัด สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 8
	นางสาวสุนีย์ สันหมุด	สังกัด สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 8
	นายสุนันท์ ถีราวุฒิ	สังกัด ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา

5. บทคัดย่อ

การทดสอบและพัฒนาการผลิตพืชชุ่มน้ำในพื้นที่จังหวัดสงขลา เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2556 ถึงเดือน กันยายน พ.ศ.2558 โดยทำการสำรวจและเก็บข้อมูลชนิดพันธุ์พืชที่พบในพื้นที่ชุ่มน้ำ ผลการสำรวจพบพืช 34 ชนิด ใน 34 สกุล 28 วงศ์ และได้ดำเนินการคัดเลือกพืชชุ่มน้ำที่มีศักยภาพในการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชุมชน และเป็นพืชทางเลือกสำหรับส่งเสริมการผลิตให้กับเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสงขลา 1 ชนิด ได้แก่ เหงือกปลาหมอดอกขาว มีประโยชน์ในด้านสมุนไพร เป็นไม้พุ่มขนาดกลาง สำรวจบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจำนวน 5 แห่งได้แก่ อ.ควนเนียง อ.บางกล่ำ อ.เมือง อ.สิงหนคร และ อ.สทิงพระ ผลการวิเคราะห์น้ำพบว่าเหงือกปลาหมอดอกขาวสามารถขึ้นได้ทั้งในบริเวณน้ำกร่อยและน้ำจืด

6. คำนำ

ประเทศไทยมีพื้นที่ชุ่มน้ำอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นสังคมชนบทหรือในเมืองต้องมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่พึ่งพาอาศัยและผูกพันกับพื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำ (Wetlands) คำจำกัดความตามอนุสัญญาแรมซาร์ (Ramsar Convention) หรืออนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ ระดับนานาชาติ กล่าวว่า "พื้นที่ชุ่มน้ำ หมายความถึง ที่ลุ่ม ที่ราบลุ่ม ที่ลุ่มชื้นแฉะ พรุ แหล่งน้ำ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีน้ำขังหรือท่วมอยู่ถาวรและชั่วครั้งชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งและน้ำไหล ทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม รวมไปถึง ที่ชายฝั่งทะเลและที่ในทะเลในบริเวณซึ่งเมื่อน้ำลดลงต่ำสุดมีความลึกของระดับน้ำไม่เกิน 6 เมตร" (สุธารา, 2548) พื้นที่ซึ่งมีลักษณะจัดได้ว่าเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ จึงรวมถึง ห้วย หนอง คลอง บึง บ่อ กระพัง (ตระพัง)บาราย แม่น้ำ ลำธาร แคว ละหาน ชานคลอง ฝั่งน้ำ สบธาร สระ ทะเลสาบ แอ่ง ลุ่ม กุด ทุ่ง กว๊าน มาบ บุ่ง ทาม พรุ สนุ่น แก่ง น้ำตก หาดหิน หาดกรวด หาดทราย หาดโคลน หาดเลน ชายทะเล ชายฝั่งทะเล พืดหินปะการัง แหล่ง

หญ้าทะเล แหล่งสาหร่ายทะเล คุ้ง อ่าวดินดอน สามเหลี่ยม ช่องแคบ ชะวากทะเล ตะกาด หนองน้ำกร่อย ป่าพรุ ป่าเลน ป่าชายเลน ป่าโกงกาง ป่าจาก ป่าแสม รวมทั้งนาข้าว นากุ้ง นาเกลือ บ่อปลา อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

พื้นที่ชุ่มน้ำ เป็นระบบนิเวศน์ที่มีบทบาทหน้าที่ ตลอดจนคุณค่าและความสำคัญต่อวิถีชีวิต ทั้งมนุษย์ พืช และสัตว์ ทั้งทางนิเวศน์วิทยา เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ คุณค่าที่ได้รับจากพื้นที่ชุ่มน้ำแต่ละแห่งอาจแตกต่างกันไป แต่คุณค่าที่ได้รับ จะได้รับมาอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องยาวนาน โดยไม่ต้องซื้อหา คุณค่าโดยรวมของพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้แก่ การเป็นแหล่งน้ำ แหล่งเก็บกักน้ำฝนและน้ำท่า ป้องกันน้ำเค็ม มิให้รุกเข้ามาในแผ่นดิน ป้องกันชายฝั่งพังทลาย ดักจับตะกอน และแร่ธาตุ ดักจับสารพิษ เป็นแหล่งของทรัพยากรและผลผลิตธรรมชาติที่มนุษย์เข้าไปเก็บเกี่ยวใช้ประโยชน์ มีความสำคัญต่อการคมนาคมในท้องถิ่น เป็นแหล่งรวมสายพันธุ์พืชและสัตว์ มีความสำคัญด้านนันทนาการและการท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ สังคมวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และเป็นแหล่งศึกษาวิจัยทางธรรมชาติวิทยา อาจกล่าวได้ว่าโดยรวมแล้วพื้นที่ชุ่มน้ำ คือ ระบบนิเวศน์ที่มีบทบาทหน้าที่ตลอดจนคุณค่าและความสำคัญต่อวิถีชีวิต ทั้งของมนุษย์ พืช และสัตว์ ทั้งทางนิเวศน์วิทยา เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับ ดังนั้น การศึกษาข้อมูลด้านการผลิตพืชชุ่มน้ำ ที่เหมาะสมในพื้นที่จังหวัดสงขลา จึงเป็นเรื่องที่ควรได้มีการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และเป็นพืชทางเลือกสำหรับส่งเสริมการผลิตให้กับเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสงขลาต่อไป

7. วิธีดำเนินการ

- อุปกรณ์

1. เครื่อง Geographic Position System (GPS)
2. กล้องถ่ายรูป
3. เครื่องมือ อุปกรณ์ และสารเคมีสำหรับวิเคราะห์สมบัติทางเคมีของดิน สมบัติทางกายภาพของดิน และปริมาณธาตุอาหารในดิน

- วิธีการ

สำรวจพื้นที่ชุ่มน้ำในพื้นที่จังหวัดสงขลา พร้อมทั้งศึกษาความหลากหลายและอนุรักษ์พันธุ์พืชชุ่มน้ำแต่ละชนิดที่มีศักยภาพในการนำไปใช้ประโยชน์ด้านการวิจัยพัฒนา และเศรษฐกิจของชุมชนในสภาพพื้นที่ชุ่มน้ำในจังหวัดสงขลา และทำการเก็บบันทึกข้อมูลดังต่อไปนี้

1. บันทึกสถานที่และสภาพนิเวศน์แหล่งที่พบพื้นที่ชุ่มน้ำ ชนิดพืช และบันทึกพิกัดทางภูมิศาสตร์ด้วยเครื่อง GPS และจัดทำแผนที่โดยสังเขป
2. บันทึกลักษณะสัณฐานวิทยาของชนิดพืชที่พบในพื้นที่ชุ่มน้ำ
3. ศึกษาการใช้ประโยชน์ของพืชชุ่มน้ำทางด้านเศรษฐกิจในชุมชนจังหวัดสงขลา

- เวลาและสถานที่

ระยะเวลา ตุลาคม 2556 – กันยายน 2558

สถานที่ จังหวัดสงขลา

8. ผลการทดลองและวิจารณ์

ลักษณะทั่วไปของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

เป็นระบบนิเวศผสมผสาน ทั้งป่าดิบชื้นซึ่งเป็นป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน ป่าพรุ แหล่งน้ำจืดและทะเลสาบ ในส่วนที่เป็นทะเลสาบมีทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม พื้นที่ป่าต้นน้ำที่สำคัญของทะเลสาบสงขลา ส่วนใหญ่อยู่ในแนวเทือกเขา 2 เทือกเขาที่สำคัญคือแนวเทือกเขาบรรทัด กับแนวเขาเตี้ยๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาสันกาลาคีรี ซึ่งทั้งสองเทือกเขามีพื้นที่เป็นป่าดิบชื้น พื้นที่ภูเขาส่วนใหญ่จัดเป็นเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าหรืออุทยานแห่งชาติ ถัดจากพื้นที่ป่าต้นน้ำเป็นบริเวณชายเขาและที่ราบลุ่มซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของ “คนลุ่มน้ำ” และทำการเกษตร มีลำคลองหลายสายไหลผ่านลงสู่ทะเลสาบสงขลา บริเวณโดยรอบทะเลสาบสงขลามีทั้งแหล่งชุมชน ทั้งชุมชนชนบทและชุมชนเมือง พื้นที่พรุ พื้นที่การเกษตร พื้นที่อุตสาหกรรมและป่าชายเลน

ได้ดำเนินการสำรวจพื้นที่ชุ่มน้ำในบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จำนวน 6 แห่ง บันทึกชนิดพืชที่พบและข้อมูลพื้นที่โดยใช้พิกัดภูมิศาสตร์ โดยเครื่อง Geographic Position System (GPS) ได้แก่ 1. ต.คูเต่า (อ.หาดใหญ่) จำนวน 12 ชนิด 2. ต.คูขุด (อ.สทิงพระ) จำนวน 9 ชนิด 3. ต.บ้านใหม่ (อ.ระโนด) จำนวน 8 ชนิด 4. ต.บางกล่ำ (อ.บางกล่ำ) จำนวน 14 ชนิด 5. ต.ปากรอ (อ.ควนเหนียง) จำนวน 18 ชนิด และ 6. ต.เกาะยอ (อ.เมือง) จำนวน 9 ชนิด (ตารางที่ 1) และจากการสำรวจพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ทั้ง 6 แห่ง พบความหลากหลายของพรรณพืชชุ่มน้ำทั้งหมด 34 ชนิด 34 สกุล 28 วงศ์ (ตารางที่ 2)

ประโยชน์ของพืชชุ่มน้ำต่อชุมชน

ชุมชนใน ต.คูเต่า (อ.หาดใหญ่) ต.คูขุด (อ.สทิงพระ) ต.บ้านใหม่ (อ.ระโนด) ต.บางกล่ำ (อ.บางกล่ำ) ต.ปากรอ (อ.ควนเหนียง) และ ต.เกาะยอ (อ.เมือง) โดยเฉพาะผู้อาวุโสและวัยกลางคนยังมีภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้ประโยชน์จากพืชในด้านอาหาร สมุนไพร และไม้ใช้สอย แต่การนำมาใช้จริงๆ นั้นลดน้อยลงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติทางสังคมและทางเศรษฐกิจ ทำให้วิถีการดำรงชีวิตเปลี่ยนไป แต่พืชน้ำบางชนิดยังนิยมรับประทานเป็นอาหารได้แก่ ผักกูด (*Diplazium esculentum*) ลำเท็ง *(Stenochlaena palustris* (Burm. f.) Bedd) ปรงทะเล **(***Cycas rumphii* Miq**) และ** เถาคันขาว *Cayratia trifolia* (L.) Domin พืชสมุนไพรได้แก่ ขลู่ (*Pluchea indica* (L.) Less.) และเหงือกปลาหมอดอกขาว (*Acanthus ebracteatus* Vahl) และเป็นไม้ใช้สอย ได้แก่ จาก *(Nypa fruticans* Wurmb.) และเสม็ด *(Melaleuca leucadendron)*

ตารางที่ 1 การสำรวจพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จำนวน 6 แห่ง

สถานที่	พิกัด	ชนิดพืชที่พบ
1. ต.คูเต่า อ.หาดใหญ่	X 0662072 Y 0790807 Z 18	โกงกางใบเล็ก มะเม่า โพธิ์ทะเล จาก ขลู่ เถาคันขาว ปรงทะเล แสงขัน ลำพูทะเล โคลงเคลง กะทกรก ชะคราม
2. ต.คูขุด อ.สทิงพระ	X 0655589 Y 0825060	โพธิ์ทะเล ปรงทะเล หวายลิง ลำพูทะเล จาก โกงกางใบเล็ก เถาคันขาว ยอ จิกทะเล

	Z 8	เหงือกปลาหมอดอกขาว
3. ต.บ้านใหม่ อ.ระโนด	X 0640739 Y 0863021 Z 8	สาคู ผักกูด หวายลิง เถาคันขาว โพธิ์ทะเล จาก โกงกางใบเล็ก จิกทะเล
4. ต.บางกล่ำ อ. บางกล่ำ	X 0659064 Y 0790115 Z 8	ลำเท็ง มะเม่า โกงกางใบเล็ก เถาคันขาว จาก ผักกูด ขลู่ ธูปฤาษี หวายลิง ลำพูทะเล เสม็ด นมแมว ลิเภา โคลงเคลง
5. ต.ปากรอ อ. ควนเหนียง	X 0658296 Y 0801378 Z 4	เหงือกปลาหมอดอกขาว ธูปฤาษี ลำพูทะเล จาก หวายลิง ขลู่ ชะคราม จิกทะเล ลำเท็ง โกงกาง ใบใหญ่ กระจูด ปอทะเล เสม็ด ยอ รสสุคนธ์ สำมะง่า ถอบแถบน้ำ สวาด
6. ต.เกาะยอ อ.เมือง	X 0669880 Y 0790846 Z 16	เหงือกปลาหมอดอกขาว ตะบูนดำ เป้งทะเล ตาตุ่มทะเล โกงกางใบเล็ก โปรงแดง จาก ฝาดดอกขาว ปอทะเล

ตารางที่ 2 จากการสำรวจพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ทั้ง 6 แห่ง พบพืช 34 ชนิด 34 สกุล 28 วงศ์

ลำดับที่	ชื่อพันธุ์ไม้	ลักษณะทั่วไป	การใช้ประโยชน์	รูป
1	ชื่อไทย : โกงกางใบเล็ก ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Rhizophora apiculata* Blume วงศ์ : RHIZOPHORACEAE	ไม้ยืนต้นขนาดกลาง	- ลำต้น : เผาถ่าน - เปลือกต้น : แก้ท้องร่วง อาเจียน สีจากเปลือกใช้ย้อม แห อวน เชือก - ใบอ่อน : พอกห้ามเลือด แผลสด	
2	ชื่อไทย : มะเม่า ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Antidesma ghaesembilla* Gaertn วงศ์ : EUPHORBIACEAE	ไม้พุ่มขนาดเล็ก	- ผลแก่สีแดง: รับประทานสด น้ำผลไม้ไวน์ แยม เป็นยาระบายและบำรุงสายตา - เปลือกต้น : เป็นส่วนประกอบของลูกประคบ	
3	ชื่อไทย : โพธิ์ทะเล ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Thespesia populneoiders* (Roxb.) Kostel. วงศ์ : MALVACEAE	ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก	- ใบ: รักษาแผลเรื้อรัง - ราก: เป็นยาระบายและขับปัสสาวะ - ลำต้น : ใช้ทำพื้นกระดาน - เปลือก : ทำเชือก	
4	ชื่อไทย : จาก ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Nypa fruticans* Wurmb.Kostel.	พืชจำพวกปาล์ม	- ใบแก่ : ตับจาก ใช้มุงหลังคา - ใบอ่อน : ขนมจาก ห่อยาสูบ	

	วงศ์ : PALME			
ลำดับที่	**ชื่อพันธุ์ไม้**	**ลักษณะทั่วไป**	**การใช้ประโยชน์**	**รูป**
5	ชื่อไทย : ขลู่ ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Pluchea indica* (L.) Less. วงศ์ : COMPOSITAE	ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน	- ใบสด ใบแห้ง : ขับปัสสาวะ บำรุงระบบประสาท และเป็นยาอายุวัฒนะ - ดอก : โรคนิ่ว - ราก : แก้โรคบิด ขับเหงื่อ แผลอักเสบ	
6	ชื่อไทย : เถาคันขาว ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Cayratia trifolia* (L.) Domin วงศ์ : VITIDACEAE	ไม้เลื้อยเนื้ออ่อน	- ผลอ่อน : ตำน้ำพริก ใส่ในแกงมีรสเปรี้ยว - ยอดอ่อน : แกงเลียง - ผลสุก : กินเล่น	
7	ชื่อไทย : ปรงทะเล ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Cycas rumphii* Miq. วงศ์ : CYCADACEAE	เฟิรน์	- ต้น : ปลูกประดับสวน - ยอดอ่อน ใบอ่อน : แกงเลียง แกงส้ม กินสด ลวกจิ้มน้ำพริก	

8	ชื่อไทย : แสงขัน ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Zizyphus oenoplia* Mill วงศ์ : RHAMNACEAE	ไม้พุ่มขนาดเล็ก	- ผล : รับประทานได้ - ใบ ยอดอ่อน : จิ้มน้ำพริก - เปลือก : แก้ท้องร่วง เจ็บคอ - ราก : ขับปัสสาวะ นิ่ว	
ลำดับที่	**ชื่อพันธุ์ไม้**	**ลักษณะทั่วไป**	**การใช้ประโยชน์**	**รูป**
9	ชื่อไทย : ลำพูทะเล ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Sonneratia alba* วงศ์ : SONNERATIACEAE	ไม้ยืนต้นขนาดกลาง	- เปลือกต้น : แก้โรคผิวหนัง - ดอก : ยำดอกลำพู แกงส้ม เป็นผักสดกินกับขนมจีน - ผลแก่ : คั้นน้ำแก้ท้องร่วง	
10	ชื่อไทย : หวายลิง ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Flagellaria indica* L. วงศ์ : FLAGELLARACEAE	ไม้เถา	- ลำต้น : เชือก - ใบอ่อน: สระผม - ใบแก่-ดอก: ยาขับปัสสาวะ ขับนิ่ว	
11	ชื่อไทย : กะทกรก	ไม้เถา	- ยอด ผลอ่อน :กินสด แกงเลียง	

	ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Passiflora foetida* L. วงศ์ : PASSIFLORACEAE		- รากสดหรือแห้ง : ชงดื่มเป็นน้ำชา ทำให้สดชื่น	
12	ชื่อไทย : ชะคราม ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Suaeda maritima* (L.) Dumort. วงศ์ : CHENOPODIACEAE	ไม้ล้มลุก	- ใบ : ยำ แกง ลวกจิ้มน้ำพริก - ราก : ยาบำรุงกระดูก น้ำเหลืองเสีย โรคผิวหนัง - ลำต้น ใบ : ป้องกันโรคคอพอก รักษารากผม แก้ผมร่วง	
ลำดับที่	**ชื่อพันธุ์ไม้**	**ลักษณะทั่วไป**	**การใช้ประโยชน์**	**รูป**
13	ชื่อไทย : ยอ ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Morinda citrifolia* วงศ์ : RUBIACEAE	ไม้ยืนต้นขนาดกลาง	- ใบสด : สระผม กำจัดเหา - ผลอ่อน : แก้คลื่นไส้อาเจียน - ผลสุก :ช่วยขับลมในลำไส้ - ราก : แก้เบาหวาน	
14	ชื่อไทย : จิกทะเล ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Barringtonia asiatica* (L.) Kurz. วงศ์ : LECYTHI DACEAE	ไม้ยืนต้นขนาดกลาง	- เปลือก เนื้อผล : ใช้เบื่อปลา - เมล็ด : ขับพยาธิ	

15	ชื่อไทย : สาคู ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Metroxylon sagus* Rottb. วงศ์ : PALMAE	พืชจำพวกปาล์ม	- ใบ : เย็บเป็นจาก ใช้มุงหลังคา และกั้นฝา	
16	ชื่อไทย : ผักกูด ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Diplazium esculentum* วงศ์ : ATHYRIACEAE	เฟิรน์	- ยอดอ่อน ใบอ่อน : นำมาแกง ยำ ลวกจิ้มน้ำพริก - ใบ : แก้โรคโลหิตจาง บำรุงสายตา ช่วยลดความดันโลหิตสูง ช่วยขับปัสสาวะ	
ลำดับที่	**ชื่อพันธุ์ไม้**	**ลักษณะทั่วไป**	**การใช้ประโยชน์**	**รูป**
17	ชื่อไทย : ลำเท็ง ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Stenochlaena palustris* (Burm. f.) Bedd วงศ์ : PTERIDACEAE	เฟิรน์	- ยอดอ่อน: เป็นผักจิ้มน้ำพริก แกงเลียง ผัด บำรุงเลือด - ต้น : ไข้หวัด หืดหอบ - ราก: รักษาแผลงูกัด	

18	ชื่อไทย : ธูปฤาษี ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Typha angustifolia* L.Bedd วงศ์ : TYPHACEAE	พืชล้มลุก	- ใบ: เครื่องจักสาน เชือก - ช่อดอก : จัดดอกไม้	
19	ชื่อไทย : นมแมว ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Melodorum siamense* (Scheff) Ban วงศ์ : ANNONACEAE	ไม้พุ่มขนาดเล็ก	- ราก : ตำผสมน้ำปูนใสทา แก้พิษแมลงกัดต่อย ต้มน้ำดื่ม แก้ประจำเดือนมาไม่ปกติ - ดอก : มีน้ำมันหอมระเหยมีกลิ่นหอมใช้แต่งกลิ่น	
ลำดับที่	**ชื่อพันธุ์ไม้**	**ลักษณะทั่วไป**	**การใช้ประโยชน์**	**รูป**
20	ชื่อไทย : เสม็ด ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Melaleuca leucadendron* Ban วงศ์ : MYRTACEAE	ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก	- ใบ: สกัดน้ำมันหอมระเหย - ต้น : ทำเสารั้ว เสาบ้าน เผาถ่าน	

21	ชื่อไทย : ลิเภา ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Lygodium polystachyum* Wall.ex Moore วงศ์ : SCHIZAEACEAE	เฟิรน์	- ใบ : แผลอักเสบจากพิษงู แมงป่อง ตะขาบ - ลำต้น : แก้เจ็บคอ ขับปัสสาวะ - เปลือกของเถา (ย่าน) : ใช้จักสานเป็นกระเป๋าถือ หมวก	
22	ชื่อไทย :เหงือกปลาหมอดอกขาว ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Acanthus ebracteatus* Vahl Moore วงศ์ : ACANTHACEAE	ไม้พุ่ม	- ราก : แก้ไอ ขับเสมหะ - ลำต้น : ปวดศีรษะ โรคเหน็บชา - ใบ : แผลอักเสบ กลาก เกลื้อน - ราก ต้น ใบ ผล เมล็ด : เจริญอาหาร ช่วยให้เลือดลมปกติ เป็นยาอายุวัฒนะ	
23	ชื่อไทย :โกงกางใบใหญ่ ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Rhizophora mucronata* Moore วงศ์ : RHIZOPHORACEAE	ไม้ยืนต้นขนาดกลาง	- ใบ : พอกแผลสด ห้ามเลือด - ลำต้น : เผาทำถ่าน	
ลำดับที่	**ชื่อพันธุ์ไม้**	**ลักษณะทั่วไป**	**การใช้ประโยชน์**	**รูป**

24	ชื่อไทย : กระจูด ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Lepironia articalata* วงศ์ : CYPERACEAE	พืชล้มลุก	- ต้น : สานเสื่อ ทำเชือกผูกมัด กระเป๋า หมวก พัด	
25	ชื่อไทย : ปอทะเล ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Hibiscus tiliaceus* Linn. วงศ์ : MALVACEAE	ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก	- ใบ : เป็นยาระบายอ่อนๆ - ราก : เป็นยาขับปัสสาวะ	
26	ชื่อไทย : รสสุคนธ์ ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Tetracera loureiri* วงศ์ : DILLENIACEAE	ไม้เถา	- ราก : ต้มน้ำดื่มแก้สะอึก - ดอก : ผสมเป็นยาหอม แก้ลม บำรุงหัวใจ	
27	ชื่อไทย : สำมะหง่า ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Clerodendrum inerme* (L.) Gaertneer วงศ์ : VERBENACEAE	ไม้เลื้อย	- ใบ : แก้โรคผิวหนัง - ราก : แก้ไข้	

ลำดับที่	ชื่อพันธุ์ไม้	ลักษณะทั่วไป	การใช้ประโยชน์	รูป
28	ชื่อไทย : ถอบแถบน้ำ ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Derris trifoliata* Lour.Gaertneer วงศ์ : FABACEAE	ไม้เถา	- ต้น ราก ใบ : เป็นยาระบาย ขับลม ขับเสมหะ	
29	ชื่อไทย : สวาด ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Caesalpinia Bonduc* (Linn.) Roxburgh. วงศ์ : LEGUMINOSAE	ไม้เลื้อย	- ใบ : ยาขับลม แก้จุกเสียด - ผล: แก้กระษัย - ยอด : แก้ไข้ - เมล็ด : สมัยก่อน เด็กๆนำมาใช่เล่น หมากเก็บ	
30	ชื่อไทย : ตะบูนดำ ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Xylocarpus moluccensis* วงศ์ : MELIACEAE	ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่	- ผล เมล็ด : แก้อาการไอ ท้องร่วง - เปลือก :ใช้พอกแผลสด แผลบวม แผลฟกช้ำ เป็นหนอง	
31	ชื่อไทย : ตาตุ่มทะเล	ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก	- แก่น : เป็นส่วนผสมในการรักษาโรค	

	ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Excoecaria agallocha* วงศ์ : EUPHORBIACEAE		เรื้อน	
ลำดับที่	**ชื่อพันธุ์ไม้**	**ลักษณะทั่วไป**	**การใช้ประโยชน์**	**รูป**
32	ชื่อไทย : เป้งทะเล ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Phoenix paludosa* Roxb. วงศ์ : PLAMAE	พืชจำพวกปาล์ม	- ยอดอ่อน : นำมาลวกจิ้มน้ำพริก	
33	ชื่อไทย : โปรงแดง ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Ceriops tagal* (Perr.) C.B.Rob. วงศ์ : RHIZOPHORACEA	ไม้ยืนต้นขนาดกลาง	- ต้น: เผาทำถ่าน ไม้พื้น	

34	ชื่อไทย : ฝาดดอกขาว ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Lumnitzera racemosa* Willd . วงศ์ : COMBRETACEAE	ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก	- ลำต้น : ไม้ฟืน เผาทำถ่าน - เปลือก : ใช้ย้อมผ้า	

จากการสำรวจพืชชุ่มน้ำทั้งหมด 34 ชนิด นั้น ได้ดำเนินการคัดเลือกพืชชุ่มน้ำ 1 ชนิด ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชุมชน และเป็นพืชทางเลือกสำหรับส่งเสริมการผลิตให้กับเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสงขลา ซึ่งพืชชุ่มน้ำที่คัดเลือกไว้มีประโยชน์ในด้านสมุนไพร ได้แก่ เหงือกปลาหมอดอกขาว โดยได้ดำเนินการสำรวจและคัดเลือกพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาพืชสมุนไพรเหงือกปลาหมอบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจำนวน 5 แห่งได้แก่ อ.ควนเนียง อ.บางกล่ำ อ.เมือง อ.สิงหนคร และ อ.สทิงพระ จากการสำรวจพืชสมุนไพรเหงือกปลาหมอ พบเฉพาะเหงือกปลาหมอดอกขาวไม่พบเหงือกปลาหมอดอกม่วง บันทึกลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของเหงือกปลาหมอดอกขาว และข้อมูลพื้นที่โดยใช้พิกัดภูมิศาสตร์โดยเครื่อง Geographic Position System (GPS) (ตารางที่ 3)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของเหงือกปลาหมอดอกขาว

เหงือกปลาหมอมีชื่อวิทยาศาสตร์: *Acanthus ebracteatus*Wall. (เหงือกปลาหมอดอกขาว) *Acanthus ilicifolious*Linn. (เหงือกปลาหมอดอกสีม่วง) ชื่อภาษาอังกฤษ: Sea holly **ชื่ออื่นๆ**: เหงือกปลาหมอแดงจะเกร็งอีเกร็ง (จ.สมุทรปราการ) แก้มหมอเล (จ.กระบี่) แก้มหมอ (จ.สตูล) วงศ์: ACANTHACEAE เหงือกปลาหมอ เป็นสมุนไพรใกล้ตัวหรือเรียกว่าสมุนไพรชายน้ำ สมุนไพรชายเลนก็ได้ ใช้บำบัดรักษาโรค ได้นานาชนิด มากมายหลายลักษณะของโรค

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ลำต้น เป็นไม้พุ่มขนาดกลางสูงประมาณ1-1.5เมตร ลำต้นมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.5 เซนติเมตร ลำต้นแข็งกลมเรียบสีของต้นบริเวณโคนต้นสีเขียวแกมเทาและบริเวณยอดอ่อนเป็นสีน้ำตาลอมม่วง และมีหนามตามข้อๆละ 4 หนาม

ราก พบทั้งรากค้ำจุนและรากอากาศรากค้ำจุนเป็นรากที่งอกจากโคนต้นหรือกิ่งบนดินแล้วหยั่งลงดินเพื่อพยุงลำต้น ส่วนรากอากาศ เกิดจากลำต้นที่เอนนอนแล้วไม่ได้เจริญเติบโตลงสู่ดิน การเกิดต้นใหม่ เกิดจากตรงบริเวณข้อลำต้นหากตกถึงพื้นก็เกิดรากเกิดต้นใหม่เหมือนกับ บัวบกและผักแว่น

ใบ ลักษณะเป็นใบเดี่ยวลักษณะของใบมีหนามคมอยู่ริมขอบใบและปลายใบขอบใบเว้าเป็นระยะๆผิวใบเรียบเป็นมันลื่นแผ่นใบสีเขียวเส้นใบสีขาวมีเหลือบสีขาวเป็นแนวก้างปลาเนื้อใบแข็งและเหนียวใบกว้างประมาณ 3-7 เซนติเมตรและยาวประมาณ 6-20 เซนติเมตรใบจะออกเป็นคู่ตรงข้ามกันก้านใบสั้น

ดอก เป็นดอกสมบูรณ์เพศ ออกดอกเป็นช่อตั้งตามปลายยอดยาวประมาณ 4-6 นิ้วดอกมีทั้งพันธุ์ดอกสีม่วงอมฟ้าและพันธุ์ดอกสีขาวแต่จากการสำรวจพบเฉพาะดอกสีขาว ที่ดอกมีกลีบรองดอกมี 4 กลีบกลีบแยกจากกันบริเวณกลางดอกจะมีเกสรตัวผู้และเกสรตัวเมียขณะดอกตูมปลายกลีบเชื่อมติดกัน ดอกบาน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2 - 2.5 เซนติเมตร สีขาว เกสรเพศผู้ มี 4 อัน เป็นแบบยาว 2 อัน สั้น 2 อัน ติดอยู่บนคอหลอดกลีบดอก เกสรเพศเมีย มีรังไข่เป็นแบบ รังไข่เหนือวงกลีบ ตอนบนเป็นจะงอย ภายในมี 2 ห้อง เม็ดไข่มาก ก้านเกสรยาวพ้นระดับกลีบ

ผล ลักษณะของผลเป็นฝักสีน้ำตาลลักษณะของฝักเป็นทรงกระบอกหรือรูปไข่หรือกลมรียาวประมาณ 2-3 เซนติเมตรเปลือกฝักอ่อนสีเขียว เปลือกฝักแก่มีสีน้ำตาลปลายฝักป้านข้างในมีฝักมีเมล็ด 4 เมล็ดรสเผ็ดร้อน

การขยายพันธุ์

1. ใช้เมล็ดขยายพันธุ์ เป็นการกระจายพันธุ์ตามธรรมชาติ

2. ใช้กิ่งปักชำขยายพันธุ์นำกิ่งที่ไม่แก่และไม่อ่อนจนเกินไปอายุ 1-2 ปี หรือกิ่งแก่ที่รากแตกออกมาจากข้อของลำต้น มาชำลงในดินโคลนคอยรดน้ำให้ชุ่มประมาณ 2 เดือนจะงอกรากจึงทำการย้ายปลูกก่อนปลูกควรเตรียมแปลงปลูกระยะปลูก 80x80 เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักใส่ปุ๋ยคอกหว่านรอบโคนต้นปีละ 2 ครั้งๆละ 1 กิโลกรัม/ต้นใส่ปุ๋ยบ่อยขึ้นในกรณีที่เก็บเกี่ยวผลผลิตบ่อยทำให้ต้นโทรมใบเป็นสีเหลืองกำจัดวัชพืชดูแลรักษาแปลงให้สะอาด

หลังปลูก 1 ปี จึงจะเก็บผลผลิตโดยตัดกิ่งให้หมดทั้งต้น (ตอ) ให้เหลือความยาวครึ่งหนึ่งเพื่อแตกใหม่ในปีต่อไปกิ่งที่ได้นำมาสับเป็นท่อนๆละ 6 นิ้วนำไปตากแดดจนแห้งดีหรืออบแห้งกิ่งและใบสด 3 กิโลกรัม จะตากแห้งได้ 1 กิโลกรัม. ผลผลิตจากต้นอายุ 1 ปีจำนวน 4 ต้น (กอ) มีน้ำหนักสด 1 กิโลกรัม

ตารางที่ 3 การสำรวจเหงือกปลาหมอดอกขาวบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจำนวน 5 แห่ง

สถานที่	พิกัด	ลักษณะทั่วไป
1. อ.ควนเนียง	X 06527748 Y 0801334 Z 39	พบขึ้นอยู่บริเวณริมป่าชายเลนออกดอกและติดผล ช่วงเดือน มกราคม - พฤษภาคมน้ำจะลดช่วงฤดูแล้ง พันธุ์ไม้อื่นที่พบบริเวณนี้ได้แก่ต้นโกงกางใบเล็ก
2. อ.บางกล่ำ	X 0656161 Y 0794022 Z 45	พบขึ้นอยู่บริเวณริมฝั่งคลอง ออกดอกและติดผล ช่วงเดือน มกราคม - พฤษภาคม น้ำจะลดช่วงฤดูแล้ง พันธุ์ไม้อื่นที่พบบริเวณนี้ได้แก่ต้นโกงกางใบเล็ก โพธิ์ทะเลหวายลิง
3. อ.เมือง	X 0672147 Y 0788367 Z 22	พบขึ้นอยู่บริเวณริมฝั่งทะเลของป่าชายเลนออกดอกและติดผล ช่วงเดือนมกราคม - พฤษภาคม น้ำน้ำจะลดช่วงฤดูแล้ง พันธุ์ไม้อื่นที่พบบริเวณนี้ได้แก่ต้นโกงกางใบเล็ก โพธิ์ทะเลหวายลิง

4. อ.สิงหนคร	X 0668444 Y 0798599 Z 13	พบขึ้นอยู่บริเวณริมฝั่งทะเลของป่าชายเลนออกดอกและติดผล ช่วงเดือน มกราคม - พฤษภาคม น้ำจะลดช่วงฤดูแล้งพันธุ์ไม้อื่นที่พบบริเวณนี้ได้แก่ต้นโกงกางใบเล็ก โพธิ์ทะเล
5. อ.สทิงพระ	X 0655198 Y 0821065 Z 4	พบขึ้นอยู่บริเวณเกาะเล็กๆ กลางทะเลสาบ ชาวบ้านเรียกว่าป่าโปะ ห่างจากฝั่งประมาณ 600 เมตรน้ำจะลดช่วงฤดูแล้งพันธุ์ไม้อื่นที่พบบริเวณนี้ได้แก่ ต้นลำพู ปรงทะเล

คุณภาพน้ำ

ผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำจากแหล่งที่พบเหงือกปลาหมอดอกขาวบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จำนวน 5 แห่ง พบว่า แหล่งน้ำจำนวน 4 แหล่ง เป็นแหล่งน้ำกร่อย มีคุณภาพปานกลางคือ อ.ควนเนียง อ.เมือง อ.สิงหนคร และอ.สทิงพระ มีค่าการนำไฟฟ้า (Electrical conductivity, EC) 0.33 0.16 0.12 และ 0.31 เดซิซีเมน/เมตร (dS/m) ตามลำดับ เป็นน้ำที่สามารถนำไปใช้กับพืชทนเค็ม ส่วน อ.บางกล่ำ เป็นน้ำจืดน้ำคุณภาพดีมีเกลือเล็กน้อยมีค่าการนำไฟฟ้า 0.07 เดซิซีเมน/เมตร (dS/m) เป็นน้ำที่สามารถนำไปใช้ได้กับพืชทุกชนิดโดยค่ามาตรฐานของน้ำกร่อยอยู่ที่ 0.08-8 เดซิซีเมน/เมตร (dS/m)และค่ามาตรฐานของน้ำจืดน้อยกว่า 0.08 เดซิซีเมน/เมตร (dS/m) (http://www.idd.go.th/lddwebsite/web_ord) จากผลการวิเคราะห์น้ำแสดงว่าเหงือกปลาหมอดอกขาวสามารถขึ้นได้ทั้งในบริเวณน้ำกร่อยและน้ำจืด

สมบัติทางเคมีและปริมาณธาตุอาหารในดินปลูกเหงือกปลาหมอ

สมบัติทางเคมีและปริมาณธาตุอาหารในดินเฉลี่ยในแหล่งปลูกเหงือกปลาหมอ 5 แหล่ง ที่ระดับความลึก 0- 15 เซนติเมตร พบว่ามีความแตกต่างกันโดยส่วนใหญ่ค่าปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัด (4.5-5.5) ได้แก่ อ.ควนเนียง อ.เมือง และอ.สิงหนคร โดยมีค่าปฏิกิริยาดินอยู่ในช่วง 4.55-5.16 และแหล่งปลูกเหงือกปลาหมอที่มีค่าปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมาก (<4.6) ได้แก่ อ.บางกล่ำ และอ.สทิงพระ มีค่าปฏิกิริยาดิน 3.62 และ 3.77 ตามลำดับ

ปริมาณธาตุอาหารหลักในดิน

ปริมาณอินทรียวัตถุในดิน พบว่า จำนวน 5 แหล่ง มีค่าปริมาณอินทรียวัตถุในดินระดับปานกลาง (0.5-1.5 เปอร์เซ็นต์) ได้แก่ อ.ควนเนียง อ.สทิงพระ และอ.สิงหนคร ส่วน อ.เมืองพบว่ามีปริมาณอินทรียวัตถุในดินระดับสูง (>3.5 เปอร์เซ็นต์) และ อ.บางกล่ำ มีปริมาณอินทรียวัตถุในดินระดับต่ำ (0.5-1.5 เปอร์เซ็นต์)

ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ในดิน พบว่า จำนวน 3 แหล่ง มีปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ในดินระดับสูง (25-75 มิลลิกรัม/กิโลกรัม) ได้แก่ อ.สทิงพระ อ.สิงหนคร และอ.เมือง โดยมีค่าฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ในดิน 46.47 30.15 และ 29.25 มิลลิกรัม/กิโลกรัม ตามลำดับ ส่วน อ.ควนเนียง และอ.บางกล่ำมีปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ในดินระดับต่ำ (5-15 มิลลิกรัม/กิโลกรัม) โดยมีค่า 12.44 และ 9.31 มิลลิกรัม/กิโลกรัม ตามลำดับ

ปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ในดิน พบว่า จำนวน 5 แหล่ง มีปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ในดินระดับสูง (> 90 มิลลิกรัม/กิโลกรัม) ได้แก่ อ.สิงหนคร อ.เมือง อ.ควนเนียง และอ.สทิงพระ โดยมีค่า 595.15

513.76 260.06 และ 189.60 มิลลิกรัม/กิโลกรัม ตามลำดับ และอ.บางกล่ำ มีปริมาณโพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ในดินระดับต่ำ (< 60 มิลลิกรัม/กิโลกรัม) โดยมีค่า 37.20 มิลลิกรัม/กิโลกรัม

การใช้ประโยชน์ของเหงือกปลาหมอทางด้านเศรษฐกิจ

การใช้ประโยชน์ทางยา

ผล : รสเผ็ดร้อนรบประทานขับโลหิตระดูแก้ฝี

เมล็ด : รสเผ็ดร้อนรับประทานขับพยาธิ

ใบ: รสเค็มกร่อยร้อนแก้ฝีดาษแก้ฝีทั้งภายนอกภายในแก้โรคผิวหนังผื่นคันใบเหงือกปลาหมอขาวใช้รักษาฝีได้ดีกว่าเหงือกปลาหมอชนิดอื่นเป็นยาเจริญอายุปรุงรวมกับพริกไทยในอัตราส่วน 2:1 บดทำเป็นผงละลายน้ำผึ้งรับประทานและใช้น้ำคั้นจากใบทาศีรษะช่วยบำรุงรักษารากผม

ทั้งต้น : รสเค็มกร่อยแก้ฝีดาษแก้ฝีภายในแก้โรคผิวหนังน้ำเหลืองเสียตำพอกปิดหัวฝี

การใช้ตามภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ใบและต้นสด 3-4 กำมือสับต้มน้ำอาบแก้ผื่นคันใช้ติดต่อกัน 3-4 ครั้ง
- ต้นและใบสด 1 กำมือวิธีที่ 1 นำมาตำให้ละเอียดพอกที่เป็นฝีเปลี่ยนยาทุกวันวิธีที่ 2 นำมาสับให้เล็กๆ เติมน้ำให้ท่วมต้มเดือด 10 นาทีดื่มแต่น้ำครั้งละ 1/2-3/4 แก้ววันละ 3 ครั้งก่อนอาหารติดต่อกันอย่างน้อย 2-3 สัปดาห์รักษาฝีได้
- ทั้งต้นตำผสมกับขิงแก้ไข้หนาวสั่น
- ทั้งต้นตำผสมกับขมิ้นอ้อยและน้ำมันใช้แก้โรคริดสีดวงทวาร
- ทั้งต้นตำผสมกับน้ำมันงา- น้ำผึ้งรับประทานแก้ประจำเดือนมาไม่ปกติ
- ทั้งต้นตำผสมพริกไทยโดยใช้อัตราส่วน 2:1 เคล้าน้ำผึ้งปั้นเป็นลูกกลอนเป็นยาอายุวัฒนะ
- ทั้งต้นตำผสมกับหัวสามสิบอัตราส่วน 2:1 ใช้เป็นยาสมานแผล
- ทั้งต้นบดผสมกับชะเอมเทศละลายน้ำใช้บริโภคแก้เจ็บหลังเจ็บเอว

สารสำคัญ

สารสำคัญในเหงือกปลาหมอเป็นกลุ่มอัลคาลอยด์ที่มีรสขม trigonelline, acanthicifoline.ซึ่งมีฤทธิ์ต้านแบคทีเรียต้านไวรัสต้านการแพ้และต้านมะเร็งในเม็ดเลือด

การตลาด

เหงือกปลาหมอมีการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ยาแคปซูลสมุนไพร เหงือกปลาหมอยาชงสมุนไพร และยาเม็ดมีสรรพคุณใช้รักษาโรคผิวหนัง

9. สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

จากการสำรวจและเก็บข้อมูลชนิดพันธุ์พืชที่พบในพื้นที่ชุ่มน้ำ พบพืช 34 ชนิด ใน 34 สกุล 28 วงศ์ และได้พืชชุ่มน้ำที่มีศักยภาพในการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชุมชน และเป็นพืชทางเลือกสำหรับส่งเสริมการผลิตให้กับเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสงขลา 1 ชนิด ได้แก่ เหงือกปลาหมอดอกขาว มีประโยชน์ในด้านสมุนไพร เป็นไม้พุ่มขนาดกลาง สำรวจบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจำนวน 5 แห่งได้แก่ อ.ควนเนียง อ.บางกล่ำ อ.เมือง อ.สิงหนคร และ อ.สทิงพระ ผลการวิเคราะห์น้ำพบว่าเหงือกปลาหมอดอกขาวสามารถขึ้นได้ทั้งในบริเวณน้ำกร่อยและน้ำจืด

10. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

เป็นข้อมูลพื้นฐานในการอนุรักษ์พืชชุ่มน้ำชนิดต่างๆ รวมทั้งการผลิตและการใช้ประโยชน์ของพืชชุ่มน้ำ (เหงือกปลาหมอดอกขาว)

11. คำขอบคุณ (ถ้ามี) –

12. เอกสารอ้างอิง

สิริวัฒน์ บุญชัยศรี. 2553. การพัฒนาและการเพิ่มศักยภาพพื้นที่ชุ่มน้ำหนองเล็งทรายในด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ทรัพยากรธรรมชาติ และชุมชน.รายงานการวิจัย สานักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ไกรรัตน์ เอี่ยมอำไพ, มงคล สาฟูวงศ์ และสุทธิรักษ์ วงษ์แก้ว. 2554. การศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพพันธุ์พืชที่เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าในบึงบอระเพ็ด. ใน ผลงานวิจัยและรายงานความก้าวหน้างานวิจัยประจำปี 2553. กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช. หน้า 149-168.

ดร. อรุณียูวะนิยม. การจัดการแก้ไขปัญหาดินเค็ม (ออนไลน์) สืบค้นจาก : http://www.idd.go.th/lddwebsite/web_ord (วันที่ 20 กันยายน 2558)